

Аналіз Проекту «Громадяни в дії» Українського незалежного центру політичних досліджень щодо¹

проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення відкритості для суспільства інформації про фінансування діяльності громадських об'єднань та використання міжнародної технічної допомоги» № 6675

проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення відкритості для суспільства інформації про фінансування діяльності громадських об'єднань та використання міжнародної технічної допомоги» № 6674

Проаналізувавши проекти законів 6674 та 6675, команда Проекту USAID «Громадяни в дії» Українського незалежного центру політичних досліджень висловлює занепокоєння з огляду на те, що положення проектів порушують ряд принципів і норм міжнародного права у сфері свободи об'єднань, права на захист персональних даних та національне законодавство. Більше того, запропоновані норми всупереч меті щодо забезпечення відкритості для суспільства інформації про фінансування діяльності громадських об'єднань, насправді частково дублюють вже існуючі вимоги та накладають додаткові обтяження, які не відповідають кращому досвіду демократичних держав.

Під час розробки нового законодавства щодо звітування громадських об'єднань **не дотримано принципу пропорційності, який є елементом основоположного принципу демократичної держави – верховенства права**, що закріплений у статті ст.8 Конституції України. А саме – звітність та її оприлюднення обов'язок виключно для громадських об'єднань, в той час **не передбачено звітування інших неприбуткових організацій, в тому числі державних інституцій.**

Тобто, задекларовані цілі та завдання законопроектів, а також прогноз соціально-економічних та інших наслідків, зазначені у пояснювальних записках до проектів, в тому числі, з метою запровадження «прозорої звітності», **не відповідають дійсності.** Оскільки, найбільшим реципієнтом міжнародної допомоги на безповоротній основі є держава (у 2016 - 2017 роки 3,1 млрд дол. або 87% від загальної суми допомоги²). Тому, з метою забезпечення принципу пропорційності, вважаємо за доцільне **запровадження аналогічної звітності для неприбуткових організацій та державних інституцій щодо використання міжнародної технічної допомоги та коштів державного та місцевих бюджетів.**

Окрім того, проекти не відображають демократичний рух держави та **суперечать міжнародним практикам.** Так, обов'язок оприлюднення річного фінансового звіту покладається на громадські об'єднання, що отримали загальний річний дохід понад 300 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня 2017 року

¹ Цей аналіз став можливим завдяки підтримці американського народу через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). УНЦПД несе повну відповідальність за зміст, який може не відображати поглядів USAID або Уряду Сполучених Штатів Америки.

²Посилання на цитовану статтю: <http://www.epravda.com.ua/rus/publications/2017/05/16/624853/>.

(на 1 січня - 1600 грн.). **Тобто, для ГО, загальний річний дохід яких перевищує 480 тисяч гривень, що є незначною сумою, оприлюднення звітності є обов'язковим.** В Україні понад 80% громадських об'єднань³ отримують на баланс понад 40 тисяч гривень на місяць, і відповідно, всі вони будуть підлягати додатковим навантаженням. **У випадку ж неподання фінансового звіту чи її неоприлюднення,** організація втрачає ознаку неприбутковості і буде сплачувати 18% податку на прибуток, підлягати накладенню штрафу, пені відповідно до норм Податкового кодексу. До того ж відповідно до проектів, громадські організації, що не мають ознаку неприбутковості і підлягають оподаткуванню у повному обсязі, також зобов'язані подавати та оприлюднювати деталізований фінансовий звіт.

Така практика не відповідає міжнародним стандартам, оскільки **організації без ознаки неприбутковості** подають звичайну фінансову звітність. .

Більш того, у пояснювальній записці до проекту 6674 автори посилаються на «Фундаментальні принципи щодо статусу неурядових організацій в Європі», що ухвалені Радою Європи в 2002 році, але у той же час їх порушують. Стаття 63 Фундаментальних принципів говорить, що **усе звітування і інспектування** неурядових організацій повинні підлягати обов'язку **поважати передбачену законом таємність донорів, осіб, що отримують допомогу і персоналу,** так само як **право на захист легітимної ділової конфіденційності.**

Розміщення на веб-порталі інформації про «перелік десяти працівників громадського об'єднання, яким у звітному році виплачені найбільші суми заробітної плати», «суму видатків громадського об'єднання, здійснених на користь інших фізичних осіб (у тому числі фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності)», а також даних про фізичних осіб – підприємців, які отримали дохід від донорів міжнародної технічної допомоги має ознаки **порушення міжнародного та національного законодавства про захист персональних даних.**

Так, відповідно до Закону України «Про інформацію»⁴, рішень Конституційного Суду України, до конфіденційної інформації про фізичну особу належать, зокрема, адреса, дата і місце народження, **відомості про її майновий стан та інші персональні дані, дані про особисті майнові та немайнові відносини цієї особи з іншими особами.**

Слід наголосити, що **інформація про найманих працівників є базою персональних даних** відповідно до Роз'яснення Міністерства юстиції України⁵ від 21.12.2011.

Зазначаємо, що **вимога надавати персональний склад керівних органів має дублюючий характер.** Оскільки для державної реєстрації громадського об'єднання подаються відомості про керівні органи громадського формування із зазначенням ім'я, дати народження керівника, членів інших керівних органів, засоби зв'язку та інші дані, які розміщуються у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та

³ За даними Державної служби статистики на 1 липня 2017 року, в Україні функціонує 79456 громадських об'єднань -

http://www.ukrstat.gov.ua/edrpoj/ukr/EDRPU_2017/ks_opfg/ks_opfg_0717.htm

⁴ Закон України "Про інформацію" // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – №48. – Ст. 650 - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

⁵ Роз'яснення Міністерства юстиції України від 21.12.2011 "Деякі питання практичного застосування Закону України "Про захист персональних даних"" - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0076323-11>

громадських формувань. Одночасно з цим, законодавство **не зобов'язує громадські організації вести реєстр членів організації**, наслідком чого може стати неможливість подання інформації про кількість членів громадського об'єднання чи некоректність даних.

Акцентуємо увагу на п.2 Прикінцевих положень законопроекту 6674, що передбачає детальний фінансовий звіт для громадських об'єднань, які у 2017 році отримали міжнародну технічну допомогу, незалежно від суми доходу, що **суперечить доповненням до статті 23 Закону України «Про громадські об'єднання»**, яка передбачає обов'язкову детальну звітність для громадських об'єднань із загальним річним доходом понад 300 прожиткових мінімумів для працездатних осіб.

Така обтяжлива звітність не забезпечує прозорості діяльності організації, а **радіше створює штучні бар'єри для реалізації громадських ініціатив**, утворення та діяльності окремих видів об'єднань представників громадянського суспільства.

Окрім того, звітність, що пропонується проектом 6675, частково дублює звітність, яка вже подається до контролюючих органів і передбачена п.п.133.4.7 п.133.4 ст.133 Податкового кодексу України. А саме звіт про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації у річний податковий (звітний) період, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 17.06.2016 р. № 553 (додаток 1). Вказане дублювання безпідставно обтяжує діяльність як громадських об'єднань, так і органів Державної фіскальної служби та призводить до додаткових ресурсних затрат.

№	Зміст річного фінансового звіту про діяльність відповідно до Проекту 6675	Норми, які фактично регулюють подання вказаної інформації
1.	Інформація про суму внесків на звітний рік та їх фактичне надходження на рахунок громадського об'єднання	Відображається у рядку 1.7 Звіту
2.	Інформація про загальну суму отриманих громадським об'єднанням доходів	Відображається у рядку 1.4, 1.5, 1.6 Звіту
3.	Інформація про кількість працівників громадського об'єднання, які працюють на постійній основі і за сумісництвом, загальну суму витрат на оплату їх праці	Відображається у формі 1-ДФ затверджену наказом Міністерства фінансів України від 13.01.2015 № 4
4.	Інформація про загальну суму видатків громадського об'єднання	Відображаються у Видатках (витратах неприбуткової організації (сума рядків 2.1 – 2.6) Звіту

Більш того, вибіркове накладення обов'язків на громадські об'єднання порушує принцип рівності усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації (п.п.4.1.2 п.4.1 ст.4 ПК України).

Внесення змін до підрозділів 1, 4 та 8 розділу XX ПК України порушують принцип стабільності, оскільки зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року (п.п.4.1.9 п.4.1 ст.4 ПК України).

У Проекті 6675 не надано визначення «**донор міжнародної технічної допомоги**», що призводить до множинного трактування цього терміну та як наслідок зловживання при застосуванні абзацом два п.177.11 ст.177 ПК України та п.296.7 ст.296 ПК України.

Відсутнє положення про зміни ст.21 ПК України, яким зобов'язати контролюючі органи оприлюднювати інформацію щодо річних фінансових звітів про діяльність. Також відсутня процедура та строки такого опублікування. У той же час, відповідальність за таке не оприлюднення несуть платники податків і саме щодо них застосовуються санкції.

У висновку також потрібно звернути увагу, що проектами **порушуються** норми абзацу четвертого п.2 Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки затверджену Указом Президента України від 26 лютого 2016 року № 68/2016, яким встановлено, що рівень гармонізації законодавства України із законодавством Європейського Союзу та врахування кращого міжнародного досвіду у сфері розвитку громадянського суспільства є недостатнім.

З огляду на вище вказане УНЦПД вважає **неприпустимим включення законопроектів 6674 та 6675 у чинних редакціях до порядку денного засідання Верховної Ради України**. Вважаємо за доцільне створити робочу групу для доопрацювання цих проектів на базі Координаційної ради сприяння розвитку громадянського суспільства при Президентові України та розпочати відкриту дискусію із громадянськими суспільством.

**Проект «Громадяни в дії»
Українського незалежного центру політичних досліджень**